

ÅRSRAPPORT 2019

FOR

GRIMSTAD KIRKELIGE FELLESRÅD

INNHold

1. OM DEN NORSKE KIRKE.....	3
1.1 <i>Kirkelig fellesråd</i>	3
1.2 <i>Om «Rettssubjektet Den norske kirke».....</i>	3
1.3 <i>Finansiering.....</i>	3
1.4 <i>Kommunens finansielle ansvar for kirkelig virksomhet.....</i>	4
2. FELLESRÅDETS ØKONOMI.....	4
2.1 <i>Statens direkte tilskudd.....</i>	4
2.2 <i>Ny diakonstilling.....</i>	4
2.3 <i>Menighetsbarnehagene.....</i>	5
3. REVISJON.....	5
4. KIRKER OG KIRKEGÅRDER.....	5
4.1 <i>Gravplasser.....</i>	5
4.2 <i>Kirker og kapeller.....</i>	5
4.3 <i>Gravstedsmidler.....</i>	5
5. ORGANISASJON OG PERSONAL.....	6
5.1 <i>Fellesrådet.....</i>	6
5.2 <i>Fellesrådets stab.....</i>	6
5.3 <i>Arbeidsmiljø og arbeidsmiljøutvalg.....</i>	7
6. MENIGHETSBARNEHAGENE.....	7
6.1 <i>Organisasjon.....</i>	7
6.2 <i>Profil.....</i>	7
7. ARBEIDSMILJØUTVALGET (AMU).....	8
7.1 <i>Organisering.....</i>	8
7.2 <i>Målsetting.....</i>	9
7.3 <i>Tiltak som er gjennomført.....</i>	9
7.4 <i>Generell vurdering av status for enheten HMS-arbeid.....</i>	9
8. DRIFTSREGNSKAP.....	10
8.1 <i>Driftsregnskap for den kirkelige virksomheten uten menighetsbarnehagene.....</i>	11
8.2 <i>Driftsregnskap for barnehagene.....</i>	12
8.3 <i>Sammenslått driftsregnskap for den kirkelige virksomheten og barnehagene.....</i>	13
9. BALANSEREGNSKAP.....	14
9.1 <i>Balanseoppstilling for den kirkelige virksomheten og barnehagene.....</i>	15
9.2 <i>Noter til regnskapet.....</i>	16
10. INVESTERINGSREGNSKAP.....	21
11. REGNSKAP FOR GRAVSTEDSMIDLER.....	24
11.1 <i>Balanseregnskap for Gravstedsmidler.....</i>	24
12. FINANSIERINGSANALYSE.....	26
12.1 <i>Kapitalanvendelse i 2019.....</i>	27
12.2 <i>Kapitalanskaffelse i 2019.....</i>	28
12.3 <i>Sammendrag finansieringsanalyse.....</i>	28
13. MERVERDIAVGIFTSKOMPENSASJON TIL GRIMSTAD KOMMUNE... 29	
14. SIGNATURER.....	29

1. OM DEN NORSKE KIRKE.

Grunnlovens § 16 gir «Alle Indvaanere av Riget» rett til ”fri Religionsutøvelse”. I samme grunnlovsparagraf fremgår at Den norske kirke «forbliver Norges Folkekirke og understøttes som saadan av Staten».

1.1 *Kirkelig fellesråd*

De kirkelige fellesrådene er hjemlet i Kirkeloven og Gravferdsloven og er siden 1997 organisert som selvstendige virksomheter med eget styre (fellesråd). De kirkelige fellesrådene har ca. 6 600 ansatte fordelt på ca. 4 400 årsverk.

Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke. Menighetsrådet og fellesrådet er soknets organer. Kirkelovens § 14 beskriver fellesrådets oppdrag på vegne av soknene:

- ivareta administrative og økonomiske oppgaver
- utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomheten
- fremme samarbeid mellom menighetsrådene
- ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen

Kirkelig fellesråd er også ansvarlig for å bygge, drifte og vedlikeholde kirker samt anlegge, drifte og vedlikeholde kirkegårder.

1.2 *Om «Rettssubjektet Den norske kirke».*

Kirkemøtet er det øverste representative organ i rettssubjektet Den norske kirke og møtes én gang i året. Kirkemøtet fastsetter retningsgivende planer og programmer for kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk. Kirkemøtet skal for øvrig utføre de gjøremål som det til enhver tid blir pålagt av Kongen eller Departementet. Det nye rettssubjektet ble etablert som en selvstendig virksomhet 1. januar 2017.

1.3 *Finansiering.*

Grimstad kirkelig fellesråd mottar et direkte statstilskudd på 2,3 mill. kr. for å finansiere kirkelig undervisning. Dette utgjør ca. 10 % av årlige driftsinntekter. Kommunene er pålagt et ansvar for å finansiere den lokale kirke. Kommunestyret fastsetter det kommunale drifts- og investeringstilskuddet etter forhandlinger med fellesrådet. I 2019 utgjorde driftstilskuddet 16,6 millioner kroner, noe som utgjorde 70 % av fellesrådets driftsinntekter.

Fellessrådets egne driftsinntekter kommer fra utleie av kirker med tilhørende tjenester, gravstellsavtaler, festeavtaler og administrative tjenester, og utgjorde 2,1 mill. kroner i 2019.

1.4 *Kommunens finansielle ansvar for kirkelig virksomhet.*

Kirkelovens § 15 beskriver kommunens økonomiske ansvar for kirken. Her heter det at kommunen skal «utrede»

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) utgifter til anlegg og drift av gravplasser,
- c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,
- d) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
- e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
- f) utgifter til kontorhold for prester

Fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for at det i soknene kan holdes de gudstjenester Biskopen forordner, at nødvendige kirkelige tjenester kan ytes, at arbeidsforholdene for de kirkelig tilsatte er tilfredsstillende og at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp.

2. FELLESRÅDETS ØKONOMI.

Den norske kirkes virksomhet i Grimstad omfatter menighetene i Eide, Fjære, Grimstad og Landvik samt de to menighetsbarnehagene Fevik og Østerhus. Driftsresultatet før finansposter for den kirkelige virksomheten (ekskl. barnehagene) viser et overskudd på kr. 58 000. I 2018 viste regnskapet et underskudd på kr. 248 000. Driftsinntektene økte med 7,2 % fra året før til 23,9 mill. kr. i 2019. Lønnskostnadene økte med 3,5 %. Kjøpet av varer og tjenester økte med 3,2 % fra året før.

Medregnet finansinntekter på kr. 538 000 oppnådde fellesrådet et netto overskudd på kr. 596 000 i 2019 (barnehagene ikke medregnet).

2.1 *Statens direkte tilskudd.*

Fellesrådet mottar statstilskudd for å finansiere trosopplæring i Grimstads menigheter. Stortingets målsetting er at alle døpte skal tilbys 315 timer med kristendomsopplæring. Dette forutsetter en vesentlig høyere bevilgning enn i dag. Den statlige bevilgningen finansierer i overkant av ett årsverk som er fordelt på menighetene. Lokale trosopplæringsplaner er styrende for de aktivitetene som planlegges og gjennomføres.

2.2 *Ny diakonstilling.*

Aktivitetsnivået i fellesrådet er videreført på samme nivå som året før. Imidlertid lyktes det å finansiere en ny, 100 % diakonstilling fra høsten 2019. I 2019 er personalkostnaden fullt ut statsfinansiert. Fra 1. januar 2020 deles kostnadene likt mellom kommune og stat.

Et sammendrag av driftsregnskapet for 2019 finnes i kap. 8 side 11.

2.3 *Menighetsbarnehagene.*

Fevik barnehages driftsinntekter økte med 1,391 mill. kr. (opp 19 %) fra 2018 til kr. 8, 756 mill. kr. i 2019. Personalkostnadene økte med kr. 586 200, mens driftskostnadene gikk ned kr. 95 600 fra året før. Etter flere år med underskudd, og et tap på kr. 846 000 i 2018, oppnådde Fevik barnehage et overskudd på kr. 54 300 i 2019. Barnehagens bokførte nettogjeld er kr. 697 000.

Østerhus barnehages driftsinntekter i 2019 var på kr. 8 698 000, som er 2,0 % høyere enn året før. Personalkostnadene økte med 0,7 %, mens driftskostnadene økte med 4,7 %. Barnehagen oppnådde et overskudd på kr. 352 000 og styrker med dette en allerede meget god soliditet.

I kap. 8 side 12 finnes et sammendrag av driftsregnskapet for Fevik og Østerhus barnehager.

3. REVISJON.

Fellesrådets regnskaper revideres av RSM AS i Arendal.

4. KIRKER OG KIRKEGÅRDER.

4.1 *Gravplasser.*

Utvidelsen av Fjære kirkegård er under gjennomføring og er planlagt ferdigstilt i 2020. Kommunen vil ventelig velge Skarsdalen som ny lokasjon for en ny gravlund i Fjære sokn.

Arbeidet med ny gravplan for Grimstad kirkegård på Frivoll pågår og vil være ferdigstilt i 2020. Gravplanprosjektet, som ble igangsatt i 2014, har tilført et stort antall nye gravplasser på eksisterende areal og har optimalisert utnyttelsen av kirkegårdene i Grimstad.

4.2 *Kirker og kapeller.*

Grimstad kommune har finansiert sprinkleranlegg i middelalderkirken Fjære kirke. Riksantikvaren har bidradd med delfinansiering. Kristiansand Rør og Ventilasjon har vært entreprenør.

I Landvik kirke har Frolandsfirmaet Bøylestad & Moen bygget rømningsvei fra det «gamle orgelgalleriet» og ca. 35 nye sitteplasser på galleriet. Originale kirkebenker er benyttet.

Det er foretatt utvendig reparasjon av tak og vinduer i Grimstad kirke for å løse problemer med fukt og lekkasje. Noen mindre råteskader er utbedret.

I Østerhus arbeidskirke er det installert balansert ventilasjonsanlegg. Entreprenøren har vært Ventec AS. Landvik menighet har finansiert hele investeringen.

4.3 *Gravstedsmidler.*

Grimstad kirkelige fellesråd har et eget regnskap for gravstedsmidler. Festere kan innbetale et beløp med sikte på å dekke kostnadene for å stille gravstedet over en lengre tidsperiode. Fester godskrives årlige renteinntekter, og gravstedsmidlene belastes for verdien av utførte tjenester. Netto egenkapital for gravstedsmidlene ved årsskiftet er kr. 1 246 829. Se eget regnskap med kommentarer i kap. 11, side 24 og 25.

5. ORGANISASJON OG PERSONAL.

5.1 *Fellesrådet.*

Styret i Grimstad kirkelige fellestråd har vært sammensatt slik i 2019:

Styreleder Anne Mo Grimdalen, Grimstad, styrets nestleder Terje Sandkjær, Landvik, styremedlemmene Dagfinn Fløystad, Landvik; Per Arne Gulstad, Fjære, Gerd Elsie Larsen, Fjære; Torleiv Næss Ugland, Eide, Turid Retterstøl, Eide; Trond Wirak, Grimstad; Tore Stalleland, kommunens representant og Steinar Floberg, Biskopens representant.

Fellestrådet har vært samlet fire ganger og behandlet 31 saker.

5.2 *Fellestrådets stab:*

Fellestrådets administrasjon:

- kirkesjef Jan Ivar Strømsodd
- økonomisjef Solveig Løvjomås
- kirkeverge Bjørn Undheim
- økonomikonsulent Nina Marie Morterud

Den norske kirke har fire kontorsteder i Grimstad:

- Fevik kirke
- FMU-bygget ved Fjære kirke
- Landvik prestegård
- Oddensenteret

Kirkegårdsavdelingen består av Gro Fiane Hortemo (pensjonist fra 1. mai), Karen Hortemo (fra 1. mai), Kristine Grandalen, Håvard Backe, Helge Flaath, Svend Solheim, Ivar Bø, Erik Nielsen og Rune Skomedal. Avdelingen skjøtter kirkegårder og kirkebygg i tillegg til kirketjenerfunksjonen. Leder er kirkeverge Bjørn Undheim.

Kirkemusikken ivaretas av kantorene Andrea Maini, Torun Fløistad Rike, musikalsk leder Kirsti Pedersen Haugen og organist Geir Ivar Bjerkestrand.

I den kirkelige undervisningsstaben arbeider menighetspedagog Gunnar Edvard Nielsen Gundersen, kateketene Kjell Olav Haugen og Erling Hillesund, ungdomsprest Ørjan Kronheim, menighetspedagog Geir Bjørknes Grande, menighetspedagog Ingunn Metveit Olsen og menighetsarbeider Ingvild Wangensteen Limm.

Trygve Nordby Bergland ble ansatt i nyopprettet stilling som diakon fra 1. september 2019.

De fire menighetsrådene i Grimstad har en daglig leder for menighetens virksomhet. De daglige lederne, som også er sekretærer for menighetsrådene, er:

- Nina Marie Morterud (Grimstad) til 1. juni
- Synnøve Espeland (fra 1. juni)
- Anne Marie Midtbø (Fjære) (pensjonist fra 1. juni)
- Ingvild Wangensteen Limm (Fjære)
- Mimmi Torp (Landvik og Eide)

I Fjære sokn er Helge Spilling sokneprest og Tore Laukvik kapellan med ansvar for Fevik. Hjalmar Bjerga er sokneprest i Grimstad. I Landvik og Eide sokn er Tom Martin Berntsen sokneprest.

5.3 *Arbeidsmiljø og arbeidsmiljøutvalg.*

I henhold til arbeidsmiljøloven skal enhver bedrift arbeide systematisk for å tilrettelegge for et godt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Målet er å forebygge ulykker, miljø- og helseskader for å skape trivsel på arbeidsplassen.

Arbeidsmiljøutvalgets årsrapport presenteres i kap. 7 side 8.

6. MENIGHETSBARNEHAGENE.

Østerhus barnehage har 16 barn under tre år og 33 barn over tre år fordelt på avdelingene Blåklokke og Løvetann. Fevik Barnehage har 14 barn under tre år og 34 barn over tre år fordelt på avdelingene Sol, Måne og Stjerne. Begge barnehagene hadde fullt belegg i 2019.

6.1 *Organisasjon.*

Østerhus barnehage ledes av Lene Therese Saga-Olsen. Pedagogisk leder Ann Kristin Glimsdal er nestleder. Anne Cathrine Søfteland Hanne Østreim, Martine Løsnesløkken, Jorunn Frøysaa og Elise Synøve Bergan er pedagogiske ledere. Staben består for øvrig av barne- og ungdomsarbeiderne Helene Helleland, Camilla Baasland, Sigrun P. Maude, Elin Lunde Ramsland, Louiza Wiik og Hege Jørgensen. Anne Hørte, Ragnhild Aakre og Aneta Katarzyna Szykula er assistenter.

Fevik barnehage ledes av Ingunn H. Jerstad. Elin N. Hansen er nestleder og pedagogisk leder. De pedagogiske lederne er Gunn-Hilde Espegard, Christina Madshaven, Laila Larsen-Frivoll, Lene Sofie Bilstad og Siren Helleland. Staben består for øvrig av sangpedagog Ellen Halvorsen Lervold, barne- og ungdomsarbeiderne Renathe Larsen og Wenche Egilstad, fagarbeider Torhild Thorsen, sykepleier Kristin Landmo og assistentene Inger Stien, Liv Mona Gundersen og Aslak Johnsen.

Linnell Aanonsen og Kathrine Dalholt er i permisjon.

6.2 *Profil.*

Østerhus barnehage ønsker å sette enkeltbarnet og familien i fokus og legger i barnehageåret 2019/20 særlig vekt på kompetanseverktøyet «Være sammen». Løvetann har i tillegg temaet «Drømmested». «Være sammen» handler blant annet om sosial kompetanse, og det å gi plass til andre samtidig som alle skal få være seg selv. «Drømmested» handler om leken og å se dens egenverdi, samtidig som den er en arena for læring.

Visjonen for barnehagen er: «Østerhus barnehage- et godt sted å lære og å være.» Hver dag er fokuset å skape en god og trygg barnehagehverdag for både store og små. Vi opplever at forholdene ligger godt til rette for å nå våre mål og ivareta barnehagens visjon.

6.2 Profil (forts.)

Barnehagen har utvidet, kristen formålsparagraf, og fagstaben i Landvik menighet bidrar med eget opplegg rundt de kristne høytidene. Hver onsdag er det kristen samlingsstund. Her legges det vekt på formidling av kjente bibelhistorier gjennom dramatisering, flanellograf og høytlesning. Sanger med kristent budskap er også en del av barnehagens hverdag.

Fevik barnehage arbeider kontinuerlig med å være en god barnehage for barn og foresatte. Med dette menes at hvert enkelt barn skal bli sett, hørt og forstått. Vi har i tillegg dyktige og stabile medarbeidere som er en viktig faktor for å lykkes i arbeidet med å være en god barnehage. I Fevik barnehage fokuserer vi på voksenrollen i forhold til barna. Vi har et ønske om å være varme, sensitive og grensesettende voksne som gjør bruk av den «autoritative voksenstilen», som er den mest hensiktsmessige stilen i barnehagen. Dette bidrar til at barna får de best mulige vekst- og utviklingsmuligheter. Vi vil også ha fokus på materiellet til «Være Sammen» som handler om hvordan vi kan gi barn god selvfølelse og utvikle empati og omsorg for andre. I barnehageåret 2019/20 er satsingsområdene «Livsmestring og helse».

Fevik barnehage har utvidet kristen formålsparagraf, og fagstaben i Fjære menighet bidrar med aktiviteter rundt de kristne høytidene og samlinger i barnehagen. Menighetens musikalske leder har eget program en gang i måneden. Det er gjennomført besøk i Fjære kirke med bibelfortelling, sang, orgelspill og lek en gang i året. Barnehagen har deltatt på en gudstjeneste i Fevik kirke. Det arbeides med å gi barna gode vaner, holdninger og kunnskap når det gjelder kosthold, med særlig fokus på sunn mat, grønnsaker og frukt. Vi har i den forbindelse inngått et samarbeid med Big catering om levering av lunch/middag to ganger i uken og hjemmebakte brød.

7. ARBEIDSMILJØUTVALGET (AMU).

7.1 *Organisering.*

Arbeidsmiljøutvalget består av seks medlemmer. Utvalget velger selv sin leder og sekretær. Vervene går på omgang mellom ansattes representanter og arbeidsgivers representanter.

Følgende har vært medlemmer våren 2019:

• Verneombud Svend Solheim	ansattes representant
• Menighetsarbeider Ingvild Wangensteen Limm	ansattes representant
• Kirkesjef Jan Ivar Strømsodd	arbeidsgivers representant
• Daglig leder/HMS-ansvarlig Anne Marie Midtbø	arbeidsgivers representant
• Prost Steinar Floberg	biskopens representant
• Sokneprest Helge Spilling	prestenes representant

AMU ønsket også at barnehagene skulle ha sin representant i utvalget, og fra høsten 2019 deltok også Elin Lunde Ramsland som ansattes representant.

Høsten 2019 ble Karen Hortemo valgt som nytt verneombud for de ansatte i fellestrådet, etter Svend Solheim. Anne Marie Midtbø ble pensjonist, og Nina Morterud overtok som HMS-ansvarlig og ble arbeidsgivers representant. Ingvild Wangensteen Limm ble valgt som leder for utvalget i 2019 og Nina Morterud ble valgt som sekretær.

7.2 Målsetting.

I henhold til arbeidsmiljøloven skal enhver bedrift arbeide systematisk for å tilrettelegge for et godt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Målet er å forebygge ulykker, miljø- og helseskader for å skape trivsel på arbeidsplassen. Fellesrådet er miljøfyrtårnsertifisert. Menighetene er «Grønne menigheter».

7.3 Tiltak som er gjennomført.

Det har vært avholdt to møter og behandlet 11 saker i AMU i 2019. Saker til behandling i utvalget og tiltak som er gjennomført, har bl.a. vært følgende:

- Årsmelding for HMS-arbeidet
- Brann- og førstehjelpsøvelse: Våren 2019 ble det gjennomført brann- og førstehjelpsøvelse for ansatte i Grimstad kirkelige fellesråd og prestene. Representanter fra Grimstad brannvesen og bedriftshelsetjenesten instruerte.
- Sykefravær: Sykefraværet for fellesrådet inklusive barnehagene er på 6,53 % i 2019, noe som er en økning fra fjorårets 4,6 %. For fellesrådet har sykefraværet gått ned, men i barnehagene har det vært en økning i langtidssykemeldinger.
- Avvikshåndtering:
Ingen avvik har vært så alvorlige at de er meldt inn for viderebehandling i 2019.
- Årets vernerunder:
Dette året var vernerundene stabsvis for fellesrådsansatte og prester samt for faggruppene i barnehagene. Verneombud og HMS-ansvarlig gjennomførte samtaler. Referatet ble gjennomgått med lederne i barnehagene og med kirkesjefen. Nødvendige tiltak er utført.
- Diverse tiltak:
Fellesrådet er medlem i Grimstad bedriftsidrettslag. Vi deltar i ”Sykle til jobben” aksjonen om våren, og vi er med i ”Terrengkarusellen”. Ellers brukes svømmehallen flittig av flere ansatte. Oppgradert trimrom ved brannstasjonen er tilgjengelig for ansatte. I desember startet vi opp et nytt tilbud: Tirsdagstrimmen består av en times gå/joggetur på Dømmesmoen. Tilbudet er blitt godt mottatt, og mange benytter seg av dette.

7.4 Generell vurdering av status for enbeten HMS-arbeid:

AMU har vært i funksjon siden 2002. I 2004 vedtok Grimstad kirkelige fellesråd en HMS-bok etter forslag fra AMU. Denne ligger nå i vår digitale HMS-portal sammen med alle våre vedtatte HMS-planer. Våre ansatte har i tillegg fått tilgang til Personalhåndboka gjennom samme portal. Fellesrådet er miljøfyrtårnsertifisert. Vernerunder blir gjennomført årlig, og det blir stadig iverksatt tiltak for å forbedre arbeidsplassene. Det er ikke registrert arbeidsulykker. Sikkerhetstiltakene er tilfredsstillende, og alle er opplært i disse. Arbeidsmiljøet anses å være godt. Etter de krav som settes i forurensingslovens § 8, forurenser Grimstad kirkelig fellesråd ikke det ytre miljøet.

8. DRIFTSREGNSKAP.

På neste side (side 11) presenteres driftsregnskapet for «den kirkelige delen» av virksomheten (ekskl. barnehagene).

Regnskapet er delt i fire avdelinger:

- Administrasjon
- Kirke
- Kirkegård
- Andre kirkelige formål

Kirkegårdsavdelingen forestår gravferdsforvaltningen, drift og vedlikehold av kirkegårdene og bygninger. Avdelingen har inntekter fra gravstells- og festeavtaler.

Avdelingen for «Andre kirkelige formål» omfatter arbeidet som utføres i menighetene innenfor kirkemusikk, diakoni og kirkelig undervisning. Avdelingen har et direkte statstilskudd til trosopplæring. Det kommunale tilskuddet til de kirkelige formålene er ført under avdeling «Administrasjon». Se også side 5 og 6 for kommentarer til regnskapstallene.

Sammendrag av driftsregnskapet for menighetsbarnehagene presenteres på side 12. Driftsregnskapet for Grimstad kirkelige felleståd *inkl. barnehagene* vises på side 13.